

Gegevens uit de Markenboeken 1618-1821 (van zowel de Oude als de Nieuwe Kuiper)

Hertaling door Sikke Postma.

1618

Tijdens de vergadering van 1618 klagen de eigenaars van Stemmersgoed er over dat men de doorgang in de weg van Stemmers over de Stendert Enk naar Hengelo heeft geblokkeerd. Hierdoor wordt door hen grote schade geleden. Men verzoekt nu dat degenen die het hek behoren te onderhouden worden verplicht om er een nieuw eiken hek in te hangen.

Het was gebruikelijk dat de enken met heggen (vrochten) of hekken werden omsloten om te voorkomen dat het loslopende vee het groen, of de oogst op de bouwlanden zou afgrazen. De omringende boeren waren verplicht om de doorgangen te voorzien van een gemakkelijk te openen [draai]hek.

1630

Door graaf [Herman Otto] van Limborgh en Bronckhorst, eigenaar van het goed Hiddinck, en ook door andere eigenaars wordt in de vergadering van 1630 geklaagd over de illegale schaapsdriften op Regelinck en andere boerderijen.

Eveneens klaagt men over het feit dat op Stemmersgoed schapen worden gehouden, die niet aan de eigenaar van het goed en ook niet aan de bouwman toebehoren, maar aan de scheper. Men vraagt de vergadering om hierover een behoorlijke voorziening te treffen.

In de eerste plaats wordt geoordeeld dat niemand schapen mag houden, tenzij ze eigendom zijn van de eigenaar van het betreffende goed of van de bouwman zelf. Alle anderen zullen met een boete worden bestraft.

Eveneens mag niemand zijn schapen laten hoeden op het land of de driften van iemand anders, tenzij men daarvoor uitdrukkelijke toestemming van de eigenaar zelf heeft verkregen. Doet men het toch dan krijgt men een boete.

Een drift of dreef is een weg waarlangs men een kudde vee dreef van het dorp of de boerderij naar de weide of het open veld/gemeente. De kudde zelf wordt ook wel de drift genoemd.

1633

In 1633 zegt Jonker [Adriaan] van Wijnbergen, landheer/eigenaar van het goed Stenderinck, dat hij altijd in het vredige bezit is geweest van het recht om zijn schapen voor Kuijpers huis langs te drijven. Hij beklagt zich er over, dat Henrick Kuijper zijn scheper en schapen heeft tegengehouden en verhinderd om verder te trekken. Hij verzoekt, dat de markenrichter hem, volgens markenrecht, weer in het bezit stelt van zijn recht op doorgang.

Henrick Kuijper antwoordt, dat zijn landheer hem heeft opgedragen om geen schapen langs te laten trekken, behalve als de mensen van Stendering hem daarvoor een vergoeding geven.

Op de klacht van jonker van Wijnbergen wordt besloten, dat beide partijen hiervan hun bewijs en schriftelijk verslag op de volgende vergadering moeten inbrengen. Aan de hand daarvan zal dan een juiste beslissing worden genomen.

1643

Jacob ter Clocken, eigenaar van Kleijne Stenderinck, brengt in de vergadering van 1643 naar voren, dat Hendrick Haickinck en Harmen Egginck hun vee door zijn weiden laten trekken, zonder dat ze volgens hem daartoe gerechtigd zijn.

Haickinck en Egginck houden vol dat ze dit recht al sinds onheuglijke tijd hebben gehad, zonder dat ze iemand daarom hoefden te vragen.

De vergadering kan hierover geen beslissing nemen en laat daarom een ieder in zijn goed recht.

Partijen moeten het dus onderling maar regelen!

1655

In 1655 vindt een inspectie plaats om na te gaan welke watergangen moeten worden schoongemaakt. Men begint in het dorp Hengelo, en komt via Bekveld en Varssel uiteindelijk aan bij Stapelbroecks goor.

Daerna begint men weer bij Cuijpers Stede. Bij het bruggetje moet langs de paatbrink (het aangeplante bosje) geruimd, en door de weg heen gegraven worden, en zo verder tussen de

beide kampen van Stenderinck door, en vanaf Stenderinck door de algemene gronden en tussen beide stukken land door van Antick, waar Reijn van Breijll woont. Verder ....

1665

Op 5 september 1665 protesteren doctor Cremer en de mede-eigenaars [van Stemmers] tegen jonker Sloott, eigenaar van het goed Stenderinck. Hij zou tot aanzienlijk nadeel van de gemeenschappelijke gronden en de daaraan gelegen goederen een aantal struiken en heesters hebben geplant en verscheidene sloten gegraven. Door de markgenoten wordt besloten dat de gemaakte dijken en sloten en het daarop geplante zullen worden bezichtigd door jonker Leuwen, luitenant Vehere en jonker Leuwen van Spaensweert. Zij kunnen dan daarover rapporteren op een volgende vergadering.

1666

De markenrichters en afgevaardigden hebben, na de klacht van doctor Cremers en de mede-eigenaars [van Stemmers] uit 1665, de ontgonnen en beplante gronden van jonker Sloot tussen Stenderinck en Stemmers bezichtigd. Na het voldoende te hebben bekeken en informatie te hebben ingewonnen, zijn ze van mening dat de ontginning en beplanting door de mensen van jonker Sloot ten onrechte en zonder medeweten van de markgenoten is gedaan. Ze beslissen daarom, dat de sloten ingeworpen, de beplanting afgebroken, en alles weer in oorspronkelijke staat terug zou moeten worden gebracht.

Jonker Slooth houdt vol dat een hoekje grond bij Stenderinckkamp zijn eigendom is en dus bij het goed Stenderinck hoort. Deze grond is tegenwoordig omheind met een aantal eikenbomen en met heesters beplant. Het loopt met een hoek tot aan Stemmers [zaad]berg en het hek voor Stemmers huis. De afgevaardigden zijn het er, onder eventuele correctie, over eens dat dit stuk grond tot de gemeente hoort, tenzij jonker Slooth zijn recht daar op kan bewijzen.

In 1667 worden nieuwe eigenaren van o.a. Stenderinck en Stemmers opgelezen.

De namen van de nieuwe eigenaars worden jammer genoeg niet opgeschreven in het markenboek. In 1667 is Reinder Stenderinck, één van de eigenaars van Stemmers overleden, en opgevolgd door zijn dochter Beatrix Maria met haar man Petrus Canisius Baerken. Bij Stenderinck heeft Wolter Sloet [1593-1675] mogelijk in 1667 zijn eigendom, of een deel daarvan, overgedragen aan zijn zoon Adriaan Sloet [1641-1723].

Ook worden nieuwe afgevaardigden aangesteld om de door jonker Slooth gedane ontginningen en beplantingen nogmaals te bezichtigen om tot een definitieve beslissing te komen. Namens dr. Cremer is dit dr. Cortbeck, namens jonker Slooth dr. Schimmelpenninck, en namens de markenrichters jonker Bueninck en dr. van Diemen.

Deze zaak wordt in 1668 'afgedaen' omdat jonker Slooth 'deselve voor pennincks weerde in eigendom' van de mark verkreeg.

1675

Markenrichter Sloot, de eigenaar van Steijnderinck/Stenderinck/Stendert en doctor Cremer, als mede-eigenaar van Stemmers, klagen in de vergadering over het feit, dat met name hun pachters/bouwlieden van richter Planten¹ opdracht hadden gekregen om op kosten van het kerspel Hengelo dienst te doen bij het vertrek van de Franse² bezetters. Zij moesten met hun paarden en wagens de boeren uit Varssel vervangen die allemaal waren gevlucht en met hun paarden weggelopen.

Richter Planten had hun echter beloofd, dat alle schade zou worden vergoed als ze door de Fransen van hun wagens of paarden mochten worden beroofd.

Zoals stadhouder van Munster³ wel bekend is, zijn de genoemde bouwlieden inderdaad van alles beroofd en daardoor geheel geruïneerd. In verband met de eerder gemaakte overeenkomst en gedane beloften verzoeken ze nu om betaling van de geleden schade en de kosten van de wagens en de paarden. Dit vooral omdat indertijd de geringste vertraging in het beschikbaar stellen van de wagens, tot gevolg zou hebben gehad dat het hele dorp en het kerspel door de Fransen zou zijn geplunderd, wat tot ieders verderf zou hebben geleid. Hierop heeft Johan van Munster geantwoord hiervoor zijn best te zullen doen, en beloofd de vergoeding binnen een paar dagen te willen regelen.

1) Johan Planten was richter van het kerspel Hengelo, en van 1665-1676 ook markenschrijver.

2) In het rampjaar 1672 waren de Franse troepen de Rijn overgetrokken en hadden de Achterhoek bezet. Na een groot deel van het land beroofd te hebben trokken ze zich in het voorjaar van 1674 weer terug. Om hun bagage en

het geroofde goed mee te nemen werden de richters gedwongen om hun daarvoor voerlui met wagens en paarden beschikbaar te stellen.

3) Johan van Munster was stadhouder (plaatsvervanger) van de Landdrost en van 1670 tot 1684 ook markenrichter van de marke van Hengelo.

1684

Op 22 oktober 1684 vindt in opdracht van de vergadering, door de markenrichters en twee afgevaardigden van de mark, een bezichtiging plaats van alle stukken land van de gemeente (algemene gronden) die zonder toestemming ontgonnen, of met bomen beplant zijn. Hierbij wordt o.a. het volgende geconstateerd:

Verder is tussen de goederen Stemmers en Stenderinck het halve veld geheel ontgonnen, en met akkermaalshout, heesters en eikenbomen ingeplant, het overige deel is bezaaid met koren en tot bouwland gemaakt.

Onmiddellijk hierna wordt door de markgenoten besloten, dat twee andere afgevaardigden zullen worden benoemd om e.e.a. nog eens te bezichtigen, om daarna te komen tot een voor alle betrokken partijen acceptabele regeling.

1686

Op 26 oktober 1686 hebben de heren markenrichters Ernst Valentijn van Loeben tot Spaensweerd, en N. van der Heijden tot Meijerinck, samen met de heren Buck en Holtman als afgevaardigden, volgens eerdere opdracht van de markgenoten, en na afkondiging in de kerk, de ontgonnen stukken land van de gemeente nog eens bezichtigd. Ze constateerden dat Jan Cuijpers, al meer dan een jaar en een dag geleden, een hoekje land nabij zijn land, dat 'de Hoerne' wordt genoemd, had ontgonnen. De heren hebben hem daar ter plaatse aangezegd, dat hij dit hoekje binnen een maand weer als woeste grond moet laten liggen. Hij belooft dit binnen die tijd te zullen doen.

1722

In de markenvergadering van 1722 klaagt Jan Eggink¹ namens de Rekenkamer² over het feit dat er op Stemmers plaats een nieuw huis met een schaapskooi nabij het oude is gebouwd. Ze hebben daar nu dus twee schaapsdriften, waardoor de Rekenkamer wordt benadeeld. De heer Sloot³, eigenaar van het naburige Groot Stenderinck, sluit zich hier bij aan. De markgenoten worden om hun mening gevraagd, en besluiten dat de markenrichter met twee afgevaardigden, de heren Sloot en Hasebroek⁴ toestemming krijgen om deze zaak met de eigenaren⁵ van Stemmers plaats te bespreken. Samen moeten ze onderzoeken aan wie van de eigenaren wel een schaapsdrift toekomt; de andere moet dan zijn kudde opheffen. Ze mogen de eigenaren vragen om voor dit gesprek naar Zutphen⁶ te komen.

1) Mogelijk gaat het hier om de in het markenboek voorkomende Jan Egginck, de zoon van Willem Egginck, kerkmeester in Hengelo. Ook deze Jan presenteerde in 1674 voor de markgenoten zijn kerkboeken van ontvangst en uitgaven. Op 27.12.1677 worden in het trouwboek ingeschreven:
'Ds. Johannes Egginck, S.S. Ministerij candidatus, sone van Wilhelm Egginck, kerckmr. tot Hengelo, ende Eva Helena Rumpij (Rumpius), dochter van Theod. Rumphius, pred. Te Hengeloh'.
(S.S.: Sacra Scriptura : Heilige Schrift (= bijbel) kandidaat predikant)

2) De Rekenkamer van Gelderland in Arnhem had het beheer over de domeinen van de Landschap (overheid), waaronder de Hof te Hengelo. Net als iedere andere eigenaar van een boerderij was ook de Rekenkamer er op bedacht dat er niet teveel schaapsdriften kwamen. Schapen konden het gras of de oogst van een ander opvreten, en de gezamenlijke woeste gronden (heide, veen en bos) bederven. Maar de schapenmest was dringend nodig om het eigen land te kunnen bemesten. Daarom moesten ze ook elke avond terug in de kooi om de mest op te kunnen vangen. In veel marken waren er regels over het maximum aantal schapen en schaapsdriften.

3) De heer [Adriaan] Sloot of Sloet (overleden 1723) was oud markenrichter en o.a. eigenaar van Groot Stenderinck. Al in 1633 was er onenigheid geweest tussen de eigenaren van Groot Stenderinck en Stemmers plaats, omdat de bewoner, Henrick Kuijper, de schaaphoeder van Stenderinck belette om zijn schapen langs Kuijpers hujs te laten drijven.

4) Burgemeester en oud markenrichter Harmen Hasebroek was advocaat en waarschijnlijk de eigenaar van een andere naburige boerderij Valvinck of Vaalvelinck/Valveldinck.

5) Rond 1722 waren de eigenaars (van het 10/21^e deel) het echtpaar Johan Frederick Haack en Maria Lucia van de Heyden uit Doesburg, en (van 11/21^e deel) Jennetta Maria en Jacobus Johannes Cremers, de twee kinderen van de in 1678 overleden eigenaar Dr. Cremers, die helemaal in Groningen woonden. Rond 1780 worden als eigenaars van Stemmers genoemd: Van der Heijden en Christiaens; er wordt dan nog geen onderscheid gemaakt tussen een Oud en een Nieuw Stemmers/Cuijpers

6) De markenrichter Henrik van Essen en de heren Sloot en Hasebroek woonden waarschijnlijk allen in Zutphen, dus was het voor hen gemakkelijk om de bespreking daar te houden.

1723

In de vergadering van 1723 gaat men er mee akkoord om de eigenaar van Stemmers plaats te vragen zijn schaapskooi te verwijderen en zijn aanspraak op een schaapsdift op te geven. Als hij dit weigert moeten de markenrichter en de afgevaardigden dit aan de Rekenkamer doorgeven en moeten ze, op een nog onderling af te spreken dag, hierover een brief opstellen [aan de eigenaar van Stemmers]

1724

Klaarblijkelijk is dit gebeurd, en op de vergadering van 1724 is de heer [Johan Frederick] Haak, een mede-eigenaar van Stemmers plaats, aanwezig. Hem wordt ernstig verzocht om één van de twee schaapsdritten van Stemmers plaats op te geven. Maar hij geeft veel beuzelachtige voorwendselen en geen afdoende antwoord. Daarom besluiten de markgenoten met algemene stemmen, dat de heren markenrichters bij gelegenheid de heren van de Rekenkamer in Arnhem moeten bezoeken om hun instemming en medewerking te verkrijgen, om alsdan gezamenlijk met de markgenoten verwijdering van één schaapsdift te regelen. Indien de Rekenkamer hiermee akkoord gaat, dan krijgen de markenrichters, samen met de afgevaardigden, burgemeester Grote, i.p.v. de overleden heer Sloot, en doctor Harmen Hasebroek senior, toestemming om namens de gezamenlijke markgenoten in rechte te procederen tegen de eigenaars van Stemmers plaats, om zo te komen tot opheffing van één der schaapsdritten. Hiertoe mogen ze een advocaat raadplegen en volmachten geven, onder de belofte dat markenrichters en afgevaardigden zelf schadeloos gehouden zullen worden.

1725

In de vergadering van 1725 wordt het rapport voorgelezen over wat de heren markenrichters en afgevaardigden hebben gedaan, in overeenstemming met hetgeen in 1724 besloten is. Ook wordt de beslissing voorgelezen van de Rekenkamer van deze provincie, waaruit blijkt dat deze, om haar eigen belangen te beschermen, instemt met een procedure tot afschaffing van de schaapsdift waar Stemmers aanspraak op maakt. De vergadering bedankt de heren markenrichters en afgevaardigden voor hun moeite en rapportage. Ook verklaart ze zich bereid om advocaat Harmen Hasebroek senior aan te stellen om de gerechtelijke procedure te beginnen en zo snel mogelijk tot een goed einde te brengen. De aanwezige advocaat vertelt wat hij tot nu toe al heeft gedaan in deze zaak en accepteert zijn benoeming.

1726

In 1726 blijven de markgenoten bij hun beslissing over de verwijdering van de tweede schaapsdift van Stemmers plaats. De heer Haak brengt naar voren dat ook bij Stapelbroek twee schaapsdritten aanwezig zijn en dat die op dezelfde manier behandeld zouden moeten worden als die bij Stemmers plaats. Voordat hierover een definitieve beslissing wordt genomen wil men deze beschuldiging eerst schriftelijk voorleggen aan burgemeester [Johan] Renssen, om dit op de eerstvolgende vergadering eveneens door te geven aan de eigenaresse van Ellencamp. Dit op voorstel van predikant Sandbergen die vindt dat ook op dat goed slechts één schaapsdift mag zijn, en dat de markgenoten daarvan op de hoogte moeten worden gebracht.

1727

Net als het vorige jaar blijven de markgenoten ook in 1727 bij hun beslissing over de schaapsdift bij Stemmers plaats. Verder heeft men het mondelinge bericht van burgemeester Munster over de twee schaapsdritten bij Stapelbroek aangehoord. Dat komt er in wezen op neer dat Munster door ziekte niet in staat is geweest zich hier goed in te verdiepen. De zaak is vanwege de dood [van de vorige eigenaar?] bij hem terecht gekomen; de twee schapendritten zijn daar al vele jaren lang uitgeoefend, zonder dat iemand er ooit over heeft geklaagd. Hij zal dit verder onderzoeken en de vergadering heeft dat voorlopig geaccepteerd.

1728-1730

Zowel in 1728, 1729 en 1730 blijft men bij de eerder genomen beslissing over de schaapsdritten op Kuijpers of Stemmers.

Hierna wordt er over deze zaak helemaal niets meer geschreven, en weten we dus niet of er ooit een rechtszaak is geweest, of hoe dit verder is afgelopen!

1732

Burgemeester [van Zutphen Wolter Hermen] Sloet, [markenrichter en eigenaar van Stenderinck], brengt o.a. naar voren:

Ten tweede, dat er in het algemene veld een nieuwe wal is opgeworpen, die door de eigenaar van Cuiperstede zou zijn gemaakt. Naar het schijnt heeft hij dat laten doen met de bedoeling om het land binnen de wal te ontginnen.

Met betrekking tot deze tweede aantijging van de heer Sloet, wordt besloten, dat de eigenaar van Cuijpers plaetse daarvan een uittreksel zal worden overhandigd. Hierin zal hem ook worden opgedragen om de nieuwe wallen zo spoedig mogelijk te slechten, en zich te onthouden van verdere ontginningen, die direct of indirect ten koste van anderen gaan. Als hij dit niet doet zal er volgens markenrechten tegen hem worden geprocedeerd.

1733

Met betrekking tot hetgeen in de vorige vergadering is besloten, in de eerste plaats, dat .....,

en ten tweede, dat de eigenaar van Cuipers plaets eveneens het nieuw ontgonnen land weer tot algemene woeste grond terug moet brengen,

Daarop wordt de markenschrijver van deze mark ondervraagd, die verteld dat, ...

Voor zover het tweede punt aangaat: dat in vervolg op de opdracht van de mark het betreffende uittreksel hiervan was overhandigd aan de heer Tol, die zich voordeed als rentmeester van Cuijpers plaetse. Deze weigerde echter de opdracht aan te nemen, waarbij hij volhield dat er geen ontginning op het algemene veld bij Cuijpers plaets had plaatsgevonden. Daarom was er ook niets te slechten. In de vergadering is dit besproken en voorlopig voor kennisgeving aangenomen.

1734

Op 6 mei 1734 is er in de kerk van Hengelo een buitengewone vergadering geweest van de markenrichters met de geërfden. De meerderheid van de erfgenamen, of eigenaars, heeft daarin besproken en beslist, dat het in 1732 genomen besluit moet worden gehandhaafd. Dit betekent, dat alles wat voor die tijd al was ontgonnen mag blijven bestaan, mits het goed wordt opgemeten en er, net als bij vorige ontginningen, een stuiver per roede voor wordt betaald. Maar alles wat na 2 september 1732 is ontgonnen moet weer ingesmeten worden (in de oude staat terug gebracht).

1741

Op de buitengewone vergadering van 26 september 1741 wordt o.a. besloten, dat hetgeen dat tegen de beslissing van de marke in, toch na 1732 is ontgonnen, weer moet worden ingesmeten. De heren markenrichters en afgevaardigden zullen dit gaan uitvoeren. Het insmijten zal op dinsdag 3 oktober plaatsvinden. Men zal daarvoor om 9 uur 's ochtends in de kerk samen komen.

Op 20 en 21 september en op 3 oktober zijn de vorsters (soort boswachters), markenschrijver (secretaris) en schater (soort politieagent) de hele marke rond geweest om te bekijken welke ontginningen er geweest zijn. Hieruit bleek o.a. dat rentmeester Tol bij Cuijpers Enk het eerder ingesmetene toch weer heeft laten ontginnen.

1742

Op de vergadering van 4 september wordt de beslissing van 26 september 1741 nog eens besproken. Men begrijpt dat de bomen en het akkermaalshout bij Cuijpersplaats niet zijn verwijderd, ondanks de toezegging van chirurgijn (arts) Tol om dit voor het einde van de afgelopen maand april te doen. Deze had zelfs richter Almaras met de hand op het hart beloofd om 50 gulden aan de armen van Hengelo te geven als de verwijdering niet op de afgesproken tijd gedaan zou zijn. Volgens het recente rapport van de schater is er echter nog niets weggehaald. Daarop is met algemene stemmen van de aanwezige erfgenamen besloten om een kopie van deze zaak aan de predikant en de huidige diakenen van Hengelo te geven. Daarmee kunnen ze dan bij de heer Tol de beloofde 50 gulden voor de armen van Hengelo invorderen. De beplanting moet echter nog wel tijdig worden verwijderd.

1743

(1) Met betrekking tot de afspraak van de vorige vergadering hebben de erfgenamen begrepen, dat de predikant en diakenen van Hengelo zullen worden gemachtigd, zoals ze hierbij nog eens doen, om de bouwman (pachter) van Kuijpersplaats gerechtelijk te dwingen 50 gulden aan de diakonie te betalen. Dit bedrag was door de chirurgijn [Tol] namens Kuijpersplaats toegezegd. Als het niet wordt betaald zal men zoveel van het zaadgewas dat op deze boerderij wordt gemaaid in beslag nemen tot het vereiste bedrag is verkregen.

(2) Verder is de afspraak met betrekking tot de beplanting bij Kuijpersplaats weer goedgekeurd en nogmaals beslist dat de eigenaars van deze boerderij door de markenschrijver zullen worden aangeschreven. Ze moeten de afspraak nakomen en de nieuwe aanplant nu echt voor eind maart volgend jaar verwijderen. Als zij het zelf niet doen zullen de vorsters en de schater opdracht krijgen om dit te regelen.

1744

Op de vergadering wordt een brief voorgelezen van Wilhelmus Christiaens. Deze brief is op 10 oktober 1743 geschreven in Overveen bij Haarlem en gericht aan predikant Snetlage. Ook heeft men de verklaring van doctor Huijnink gehoord. Hieruit blijkt dat een dezer dagen de 50 gulden vanwege de beplanting bij Kuijpersplaats aan de diakonie zal worden betaald. Ook zullen 2 ducaten aan de diakonie worden betaald voor het verleggen van de weg. Maar, dan moet de nieuwe aanplant bij Kuijpersplaats wel blijven bestaan. De heren erfgenamen hebben dit toegestaan, waarmee de twee punten van de vorige jaarvergadering en alles wat daarop betrekking heeft zijn afgehandeld.

1805

De huidige eigenaar van de Nieuwe Kuiper, A[driaan] Wijnveld, vraagt of hij een stukje groengrond bij het weiland van de Nieuwe Kuiper mag kopen en ontginnen. Nadat hierover in de vergadering is overlegd hebben de geërfden dit aan A. Wijnveld toegestaan, onder voorwaarde, dat ook de naastgelegen eigenaars dit goedvinden. Hierop heeft de heer Gallée ambtshalve aangegeven hier geen bezwaar tegen te hebben, mits zijn opdrachtgever eveneens toegestaan wordt het stukje grond voor het Koningsbos te ontginnen. Dit verzoek wordt door de geërfden eveneens met algemene stemmen aangenomen.

1817

De markenrichters en afgevaardigden zijn overgegaan tot een openbare aanbesteding voor de aanleg van de singels langs de dijk die vanaf Kuipers Allée tot het Celle loopt. Ze hebben dit gedaan naar aanleiding van het besluit van de geërfden van 3 september 1816, artikel 12, met betrekking tot tegemoetkoming aan de bestaande armoede, duurte en schaarsheid die in dat jaar bestond. Ze zijn naar tevredenheid geslaagd, maar zullen in die dijk nog de duiker van Valvink moeten vernieuwen. Ook moeten de singels zodra het mogelijk is met dennen worden beplant.

Het smalle met dennen beplante stukje heide bij de Oldenkuiper, waarvan de freules van de Engelenburg eigenaressen zijn, is opgemeten en blijkt 43 roeden (ca. 610 m²) groot te zijn.

Hoewel in 1816 het Nederlands metriek stelsel werd ingevoerd, waarbij men voor een roede 100 m² (1 are) rekende, blijkt uit het **markenboek** dat men zeker t/m 1821 nog rekende met de oude Rijnlandse roede (ca. 3,766 m) en vierkante roede (ca. 14,19 m²).

Men heeft een paar deels ontgonnen en deels met dennen beplante stukken heidegrond bezichtigd. Deze gronden liggen rond de kamp van het erve Nieuwen Kuiper van de heer J.H. Gallée. Besloten is deze grond pas op te meten als de ontginning helemaal klaar is.

1819

Ook is geconstateerd dat bij het erve Nieuwe Kuiper van de heer J.H. Gallée een nieuwe dwarsweg is aangelegd. Deze weg komt vanaf de Selderdijk en heeft aan elke kant een met dennen beplante singel. Hierdoor is een stuk met dennen bezaaide heide vergraven ter grootte van 762 roeden plus de beide singels van 396 roeden of totaal 1158 roeden heidegrond (ca. 16.430 m²).

Men wil voor de bewoners van de Noordijk de doorgang over dit heideveld regelen en voorkomen dat door nog meer afgravingen verdere belemmeringen ontstaan. Daarom heeft men ook nog dwars over de Selderdijk een rechte weg uitgezet die naar Varsseel loopt. Er wordt

op gewezen dat deze weg door niemand mag worden verstoord. Hij dient tot algemeen nut en hoort ter beschikking van de geërfden te blijven, opdat hij te zijner tijd behoorlijk klaar gemaakt kan worden.

In de afgelopen jaren is veel markengrond verkocht. Waar moeten de schapen nu weiden? Nodig is 15 morgen per schaapsdrift, maar zoveel aaneengesloten stukken land zijn er niet meer. Er komt een voorstel om tot verdeling van de marke over te gaan. De markenrichter gaat akkoord, maar vooraf moet men dan wel de mark opmeten en een tekening maken met een overzicht van de wegen, om te bepalen hoe groot de mark nog is.

Nadat dit in de vergadering is besproken, is met algemene stemmen besloten om de markenrichter en afgevaardigden toe te staan dit plan uit te voeren. Ze mogen de wegen uitzetten en klaar laten maken. De eigenaars van de grond moeten de wegen die langs hun erf lopen zelf klaar maken. Dit geldt vooral voor de weg langs de Varsseleersteeg, en voor die welke vanuit de Noordink langs de grond van de Nieuwe Kuiper loopt. De geërfden stellen een bedrag van f. 200 ter beschikking om in de kosten hiervan tegemoet te komen.

1820

De aanleg van wegen en watergangen of sloten blijkt de belangrijkste taak om tot een verdeling van de gronden te komen. Daarom hebben de afgevaardigden bij verschillende inspecties hun aandacht vooral op dat punt gevestigd. Om nader aan te geven redenen zijn ze van mening dat de volgende wegen en watergangen verbeterd en klaargemaakt moeten worden:

5^e. Van de allee tussen Vaalverink en Langeler tot aan de Kuipersdijk 80 roeden (ca. 300 meter), en van de nieuwe weg vanaf Regelink tot aan de Zellerdijk, bij de hoek van Vaalverink, 100 roeden (ca. 375 meter)

11^e. Een nieuwe sloot vanuit het Stengoor, dwars door de Kuiperdijk, achter de kamp om, langs de Heurne en de Knipscheer. Bij regen staat het Stengoor nu vaak onder water, wat dan door het dorp wegloopt. Een sloot zou de situatie zowel voor het dorp als het Stengoor sterk verbeteren. Wel is het dan nodig om het water via een duiker dwars door Kuipersdijk heen te leiden. Hiervoor moet nog wel met sommige eigenaren overeenstemming worden bereikt.

1821

Om bijzondere redenen is verder op voorstel van de afgevaardigden besloten om het erve Olde Kuiper toe te staan een stuk grond aan te kopen, dat tegen hun weide aan ligt. Ze moeten hiervoor wel het normale bedrag betalen, waarbij de afbakening en toewijzing aan de afgevaardigden wordt overgelaten.

1824

Vanaf 1819 is de commissie voor de verdeling van de marke doorgestaan met haar werk. Beëdigd landmeter Mellink uit Vorden heeft in 1820 de heidevelden van de marke opgemeten. In totaal bleek er nog ca 936 morgen heide van verschillende kwaliteit over te zijn. Hier zal nog het nodige van af gaan voor nieuwe wegen en sloten, terwijl er inmiddels ook weer heidegrond wordt ontgonnen en verkocht. Men stelt een voorlopige toewijzing van een deel van het resterende voor. Dat zal over de 59 gewaarde erven worden verdeeld. Iedere gewaarde ontvangt dan in eerste instantie 6 morgens, en degenen met een schaapsdrift krijgen 2 morgens extra. Het kwaliteitsverschil van de gronden wordt opgegeven als 600 roeden heidegrond komt overeen met 450 roeden gemengde grond of 300 roeden groenland. Wat daarna nog resteert zal deels bij opbod en deels aan de daaraan geïnteresseerde niet gerechtigde huizen worden verkocht.

Met het besluit van 14 september 1824 wordt toegewezen aan:

No. 15.

J.H. Gallée

Eigenaar van de (gewaarde) erven Abbink, Stemmers of Kuipers en Knipscheer

1.	Een driehoek aan de wegen naar het Zelle en naar Piepershut	7M 464R	heidegrond =	7M 464R
2.	Een dito aan de andere zijde v/d Selderdijk en de weg uit de Noordink	3M 201R	heidegrond =	3M 201R
3.	Tegen de dennen achteraan de enk	368R	heidegrond =	368R
4.	Een driehoekje tussen de enk en de Bargel	94R	heidegrond =	94R

5.	Een hoekje als hiervoor aangegeven	254R	heidegrond	=	254R
6.	Een hoekje bij Abbink	1M 450R	gemengd	=	2M 200R
7.	Aan Kuipersdijk, de weg naar de Piepershut en de drijfweg naar de weide	3M 162R	heidegrond	=	3M 162R
8.	Een hoek daarnaast voor de weide van Kuipers	3M 309R	heidegrond	=	3M 309R
9.	In de hiervoor aangegeven hoek gemengde grond	260R	gemengd	=	<u>346R</u>
			Totaal		25M 263R
			Heeft recht te ontvangen		22M
			Teveel ontvangen		3M 263R

(25 Morgen 263 Roeden is ca. 21,7 Hectare)